

► Του ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΠΕΡΑΝΤΩΝΑΚΗ

ΠΩΣ ΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ μια ιστορική προσωπικότητα, ξακουστή ή διαβόητη, όταν έχουν πραγματευθεί την πορεία της τόσο βιβλία, μαρτυρίες, ιστορικές έρευνες και μελέτες επί της ζωής και της δράσης του; Πώς μπορείς να δεις μυθοπλαστικά μια τόσο γνώριμη μορφή της οποίας την εικόνα την έχουν όλοι σχηματισμένη, άμεσα ή έμμεσα; Παλιότερα ίσχυε ένας κανόνας που ήθελε να μην πρωταγωνιστούν σε ιστορικά έργα πρωτεύουσες μορφές, αλλά να επιλέγονται δευτερεύοντες ήρωες που μπορεί ο συγγραφέας να τους σκιαγραφήσει πιο ελεύθερα.

Μέσα σ' αυτό το σφιχτό πλαίσιο τι κάνει ο Χάρης Βλαβιανός αφού επέλεξε ως πρωταγωνιστή του βιβλίου του τον Αδόλφο Χίτλερ; Καταρχάς, δεν καταπιάνεται με τον φέρφερ της δεκαετίας 1936-1945, όταν κυβερνούσε με βαρύ εξουσιαστικό χέρι. Ούτε αναφέρεται σ' αυτόν μετά το 1933, όταν κέρδισε τις εθνικές εκλογές και έτσι μπήκε δυναμικά, από θέση ισχύος, στο γερμανικό και πανευρωπαϊκό σκηνικό. Αντίθετα, πηγαίνει πολύ πιο πίσω, στο διάστημα 1923-1924, όταν ο Χίτλερ διεκδικούσε δυναμικά πρωταγωνιστικό ρόλο, έκανε ήδη τις πρώτες (βίαιες) κινήσεις, συμμετείχε στο λεγόμενο «Πραξικόπημα της Μπιρμάριας» κι ήταν στη φυλακή, υπεύθυνος για την αποτυχία του κινήματός του. Η αφανής αυτή περίοδος, μετά το πολιτικό ξεκίνημα αλλά πριν από το ηγεμονικό προφίλ του, αφήνει περιθώρια για ευελιξία, μυθιστορηματικές πιναλίδες, κρυφοκοιτάγματα σε σκοτεινές ή σκιερές σελίδες της ιστορίας.

Το κείμενο λοιπόν έχει ενδιαφέρον ως ιστορικό μυθιστόρημα. Αποτυπώνει μια εποχή όπου η Δημοκρατία της Βαϊμάρης αναδεικνύεται σε όλη τη σαθρότητά της, τη θέση που έχει στον μεσοπολεμικό κόσμο, τα αυγά φιδιού που κυφορούσε, την άστατη πολιτική σκηνή που εκκόλαπε το ζοφερό μέλλον της Γερμανίας και της Ευρώπης. Κι όλα αυτά από την πλευρά του πρωτεργάτη του γερμανικού εθνικοσοσιαλισμού που άλλαξε το τοπίο μέσα από τη θέληση για δύναμη και υπεροχή.

Γι' αυτό «Το κρυφό ημερολόγιο του Χίτλερ» έχει και πολιτικό ενδιαφέρον. Προβάλλει τη μορφή του Γερμανού δικτάτορα, όταν είχε παγώσει τις ιδέες του, συλλεγμένες από διάφορους στοχαστές, βασισμένες στην πεποίθηση ότι οι Γερμανοί είναι ανώτερη φυλή και πρέπει να επιβληθούν επί των άλλων, ειδικά επί των κερδοσκοπικών Εβραίων, των υποδεέστερων Σλάβων, οι οποίοι μάλιστα έχουν γίνει και μπολσεβίκοι, και των εκθλιμμένων Γάλλων. Το πολιτικό προφίλ του φέρφερ πλάθεται από την εικόνα που έχει ο ίδιος για τον εαυτό του, αυτοεικόνα που περιέχει δόσεις μεσσιανισμού, ηγετικού ρόλου, ακράδαντης θέλησης για επιβολή, αποχής από πρόσκαιρες ηδονές, όπως φαγητό και γυναίκες, αυτοεικόνα που θέλει την ιστορία να του έχει ήδη αναθέσει το σπαθί του ηγέτη που θα απογειώσει το γερμανικό έθνος. Όλες αυτές οι ζυμώσεις και σκέψεις οδηγούν στη συγγραφή του «Αγώνα», του πολιτικού μανιφέστου μιας μεσσιανιστικής, παγγερμανικής και αντισημιτικής λογικής. Υποψιάζομαι ότι η πολιτική χροιά του έργου επιδιώκει να καταδείξει ομοιότητες με τη σκέψη ανάλογων εθνικιστικών κύκλων της σημερινής Ελλάδας.

Το όνομα του Νίτσε έρχεται και ξανάρχεται, προφανώς για να εντυπώσει τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξε στη σκέψη του Χίτλερ η ιδεολογία του ομοεθνή του φιλοσόφου περί υπέρ-άνθρωπου, περί καταδίκης της χριστιανικής αγάπης, περί ανάγκης για επιβολή του ισχυρού στους αδύναμους... Φιλοσοφικά η σκέψη του Νίτσε όντως ταρακούνησε τη στασιμότητα της

Το εγώ ενός «μεσσία»

φιλοσοφίας, ξεσήκωσε κόσμο με τις ανατρεπτικές του ιδέες, ενέπνευσε συγγραφείς που σήκωσαν ψηλά τη ρομφαία της γραφής τους, αλλά ταυτόχρονα γαλούχησε ναζιστικές ιδεοληψίες που, όταν εφαρμόστηκαν, εξόντωσαν εκατομμύρια «υπανθρώπων».

Από λογοτεχνικής άποψης βέβαια το πρόσωπο του Χίτλερ δεν θυμίζει πολύ μυθιστορηματικό (αρνητικό) ήρωα. Κι αυτό συμβαίνει γιατί η μορφή του Γερμανού φέρφερ είναι εξ αρχής παγωμένη, βγαλμένη από τα γνωστά κιτάπια της ιστορίας, χωρίς εξελιξιμότητα, χωρίς ψυχολογικές διακυμάνσεις μέχρι να κατασταλάξει στο γνωστό του πρόσωπο, χωρίς διλήμματα και αμφιταλαντεύσεις, παρά μόνο εντός του ήδη διαμορφωμένου πλαισίου του. Αντί δηλαδή ο Χ. Βλαβιανός να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο σταδιακά, με πιθανές αυξομειώσεις και προς-πίσω, διαμορφώθηκε η δικτατορική μορφή του Χίτλερ, έμεινε προσκολλημένος στο ιδεολογικό φορτίο του Γερμανού εθνικιστή και όχι στο ψυχολογικό βάρος του.

Αυτό βέβαια αναπληρώνεται εν μέρει με τις ψυχαναλυτικές χαραμάδες που ανοίγονται. Η πληγωμένη λόγω της απώλειας αγάπη για τη μητέρα του, τη μόνη γυναίκα που αγάπησε, ο μισογυνισμός του, η εμμονή του με τα κιλά, οι αστρολογικές του πίστεις, ο εγωπαθής του διαβήτης με κέντρο τον ίδιο, όλα αυτά προβάλλουν τον Χίτλερ ως μια ψυχικά ανισόρροπη προσωπικότητα, προϊόν αποτυχιών, τραυμάτων και άλλων παθογενειών που προκαθόρισαν το είναι του.

«Το κρυφό ημερολόγιο του Χίτλερ» είναι

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

«Το κρυφό ημερολόγιο του Χίτλερ»

Εισαγωγή: Κώστας Κωστός

Ποιήσεις, 2016

Σελ. 541

ένα καλογραμμένο και γερά δομημένο έργο, που μπορεί να αναδείξει τις πεζογραφικές αρετές του Χ. Βλαβιανού, αλλά και να μύσει συγχρόνως τον αναγνώστη στη ζοφερή ιδεολογική φωλιά που κλώσπησε τον ναζισμό και προκάλεσε μύριες όσες συνέπειες στον κόσμο.